SBKG
Midden- en
Oost Nederland
STICHTING BEHOUD KERKELIJKE GEBOUWEN

Nieuwsbrief

Jaargang 22
Mei 2025

In dit nummer:

- Column
- Stelt zich voor
- Holtgräve-orgel in de Lebuinuskerk te Deventer
- Open Kerkendag 2025
- Beurs Monument 2025
- Te koop aangeboden

Doelstelling

De SBKG Midden en Oost Nederland stelt zich ten doel binnen de provincies Gelderland, Overijssel en Flevoland kerkrentmeesters behulpzaam te zijn in zaken van restauratie, herstel en onderhoud van gebouwen en hun interieur (waaronder orgels) in de meest ruime zin van het woord. Ook andere gezindten/ eigenaren kunnen gebruik maken van onze diensten.

Wist u dat:

- het weer mogelijk is geweest om in 2025 een SIM-subsidie aan te vragen voor instandhouding van door het rijk beschermde monumenten.

Wilt u meer informatie, belt u ons, wij staan u graag te woord!

Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen in
Midden- en Oost Nederland:
Bouwbureau (SBKG MON)
Ter Stegestraat 4
8121 XC OLST
mobiel 06 11060365 (M. Mulder)
mobiel 06 21124310 (G. Tutert)
e-mail info@sbkg.nl
internet www.sbkg.nl

Secretariaat:
Kievit 44
7462 ZJ RIJSSEN
tel.nr.: 0548 521432
e-mail : secr.sbkg@outlook.com

Column

Sedert enige tijd bestaat de SBKG Randstad/Utrecht niet meer. Om die reden is het werkgebied van de provincie Utrecht onder de SBKG Midden- en Oost Nederland komen te vallen. Daar zijn wij blij mee. De reacties vanuit de colleges van kerkrentmeesters zijn divers. Aan de ene kant positief: ongeveer 40 colleges hebben zich als donateur aangemeld bij onze stichting. Men weet ons dus wel te vinden en steunt ons werk. Anderzijds hebben we nog nauwelijks werk uit de provincie Utrecht tegemoet mogen zien. Dat vinden we jammer, omdat we altijd bereid zijn kerkrentmeesters met raad en daad bij te staan en te ontzorgen. Daarom nodig ik u van harte uit: neem eens contact op met een van onze medewerkers: Marcia Mulder of Gert Tutert (telefoonnummers vindt u elders in deze nieuwsbrief). Zij zullen u graag uitleggen wat zij vanuit hun deskundigheid kunnen betekenen voor u!

De stichting is nu ook officieel partner van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer (VKB) geworden. We hebben daartoe een overeenkomst gesloten. We komen daarmee op de website van de VKB te staan, krijgen korting op advertenties en een gratis advertentie in een partneruitgave. Bent u overigens al aangesloten op de VKB app? Doen, zou ik zeggen.

Tenslotte, eind dit jaar gaan we afscheid nemen van twee bestuursleden: Egbert Kooiker en Klaas van der Kamp. We zijn dus op zoek naar opvolgers. Misschien iemand uit de provincie Utrecht? We zoeken eigenlijk iemand met kijk op personele zaken en ICT-achtergrond. Wilt u a.u.b. meehelpen zoeken naar geschikte kandidaten. Voor informatie kunt u zich wenden tot ondergetekende.

Rest mij u allen een fijne zomerperiode toe te wensen.

Mr. Aat B.L. de Jonge (tel. 0651214308)

Marcia Mulder stelt zich voor:

Aat heeft me gevraagd wat over mezelf te vertellen aan de hand van een aantal vragen zoals: waar geboren? Waar woon je?
Ik ben geboren in Deventer, vervolgens gestudeerd aan de TU-Delft met een uitstapje naar NTNU Trondheim, specialisatie industrieel hergebruik. Na mijn studie heb ik er bewust voor gekozen bij een architectenbureau buiten de randstad te gaan werken en zo kwam ik bij Harmonische Architectuur terecht waar ik aan grote woningbouw- en restauratie-opgaven gewerkt heb.

In 2008 ben ik mijn eigen bureau 52Noord in Olst gestart (1-persoonsbureau) waarvoor ik, naast voor de SBKG MON, nog steeds werkzaam ben. Voor een overzicht van de ontwerpen en activiteiten verwijs ik naar mijn site. Een belangrijk project van de laatste jaren is de Wilpsche Houtzagerij, een circulair restauratie/educatie project. Honderd vrijwilligers bouwen de voormalige houtzagerij weer op en geven aandacht aan technische ambachten. Als architect een project waar ik langdurig bij betrokken mag zijn. Zo ben ik ook langere tijd bij het onderhoud van een landgoed betrokken geweest en was ik de laatste jaren betrokken bij herbestemmingsprojecten van 2 kerken in de buurt. Een katholieke kerk op de Boskamp en de protestante kerk, beide in Olst. De Protestante gemeente in Olst wil hier absoluut blijven kerken, het onderzoek betreft de mogelijkheden van nevenverdiensten. Welke activiteiten zijn er in de kerk mogelijk, welke passen bij de gemeenschap en bij de gebouwen en hoe kunnen we de kerk verduurzamen.

Zomer 2025 wees een vriendin me op de advertentie bij SBKG, jij bent toch met kerken bezig…. Herbestemming van kerken is natuurlijk absoluut niet hetzelfde als waar de SBKG zich voor inzet. Toch heb ik uiteindelijk gesolliciteerd en tot op heden ben ik zeer blij deze stap genomen te hebben. Het werken met betrokken mensen, het onderhouden van langdurige contacten, de geschiedenis van een kerk in relatie tot de plek is inspirerend. En de verdieping in het specifieke kerkrestauratiewerk is een nieuwe uitdaging.

Ik denk dat juist de werkzaamheden voor 52Noord en SBKG naast elkaar uittevoeren voor beiden van meerwaarde is. De duurzaamheids- en herbestemmingsvraagstukken als ook het hedendaagse vergunningensysteem van een standaard architectuurpraktijk zijn nu al van waarde voor enkele Kerkgemeenschappen die samenwerken met de SBKG. De kennis bij SBKG op het gebied van SIM, fondsenwerving en de eeuwenoude architectuur van kerken geeft nieuwe inzichten voor 52Noord.

Gele oksels, treders, intoneren van de frontpijp

De 3e fase van de restauratie van het Holtgräve-orgel in de Lebuinus kerk te Deventer.

Als leek op het gebied van orgels is het bijwonen van de restauratievoortgangsvergaderingen van het Holtgräve-orgel voor mij een exotische aangelegenheid, die nog mooier wordt op het moment dat we de steigers opgaan en in de wereld van het orgel komen.
Tijdens de vergaderingen kwamen bovenstaande termen aan de orde. Stuk voor stuk neem ik ze met u door.
Gele oksel: de aanwezige beelden op het orgel waren tijdens de vorige restauratie voorzien van extra schaduwwerking d.m.v. een gele verfkleur. Bert Jonker, de restauratie-kleuradviseur heeft voorgesteld deze kleur niet meer aan te brengen maar de beelden in een effen witte kleur (met iets grijs erin) uit te voeren, aangezien de gele kleur niet oorspronkelijk was en niet aansluit bij de huidige restauratie. Alle betrokkenen en deskundigen hebben unaniem ingestemd. Als u het orgel gaat bekijken kijk dan ook omhoog naar de engelen.
Treders: in een volgende vergadering wordt geïnformeerd naar het inroosteren van de treders voor het presentatieconcert in september. Met treders worden de orgeltreders/balgentreders

bedoeld. Bij de restauratie is de windvoorziening van het orgel met trapbalken weer mogelijk gemaakt, zoals het oorspronkelijk was. Door een goed samenspel met de organist ontstaat zo een gelijkmatig en mooi geluid. Als u een uitvoering bijwoont ben ik nieuwsgierig of u dat kunt horen.

Intoneren van de frontpijp: tijdens de laatste rondgang was een medewerker van Van Reil, de orgelbouwer, de punt van een frontpijp aan het bijwerken, deze stond niet precies recht en dit geeft verkeerde luchtstromen. Een frontpijp staat in halve cilindervormige torens vooraan opgesteld. Soms staat er ook een jaartal in, bij de Lebuinus staat in een pijp *1836 gegraveerd zo werd me verteld*. Het orgel is door orgelbouwer Johann Heinrich Holtgräve opgeleverd in 1839. Bij navraag aan orgeladviseur Gerrit Hoving blijkt het de startdatum van de werkzaamheden te zijn en geen hergebruik van oude onderdelen; juist door hergebruik kon de prijs gedrukt worden had ik gelezen.
NB: de hergebruikte orgelpijpen zijn uit 1622-1665 en staan verder naar achteren in het orgel.
De komende maand wordt het orgel gestemd en geïntoneerd waaronder dus zowel de frontpijpen als de pijpen uit de17e eeuw. Men gaat bij volledige stilte de luchttoevoer voor het perfecte geluid instellen.
Dit zijn zomaar enkele aspecten welke aan de orde komen bij de restauratie van een orgel. Voor de bijzondere geschiedenis van het Holtgräve-orgel verwijs ik graag naar de website van de Lebuinuskerk, welke binnenkort nog aangevuld wordt met de nieuwste ontdekkingen van Gerrit Hoving: https://lebuinuskerk.nl/2024/11/04/het-holtgrave-orgel-een-fameus-orgel/

En ja als u de mogelijk krijgt om het orgel van dichtbij te bekijken en te horen, doen!

Open Kerkendag 2025

Op Tweede Pinksterdag, maandag 9 juni 2025, wordt de landelijke Open Kerkendag gehouden. De vierde editie van de Open Kerkendag heeft als thema 'Plekken van Hoop'.
Het Nederlandse landschap staat bekend om de torenspitsen en kerken, maar wat schuilt er nu precies achter deze stenen façades? Om daar iets van mee te krijgen, om dat te zien en te ervaren, moet je wel een keer naar binnen gaan.
Dat is de uitnodiging van Open Kerkendag. Als VKB Kerkrentmeesters willen we kerkrentmeesters van harte aanmoedigen om met jouw kerkgebouw(en) mee te doen aan Open Kerkendag, vele kerken gingen jullie voor.
Wil je meer informatie of een kerkgebouw aanmelden voor deelname? Ga dan naar de website www.openkerkendag.nl
Inspiratie nodig voor deze dag? Kijk dan op onze pagina www.kerkrentmeester.nl/openkerk met suggesties om bezoekers tijdens publieksdagen te laten kennismaken met het gebouw én met de gemeenschap en activiteiten die erin plaatsvinden.

Beurs Monument 2025, Brabanthallen 's Hertogenbosch

Afgelopen donderdag als elk jaar Monument 2025, de Restauratiebeurs van Nederland bezocht. In verhouding tot voorgaande jaren lijken er elk jaar wat minder restauratiepartners aanwezig te zijn wat jammer is want het is een laagdrempelige beurs waarbij je zowel als professional als particulier veel kennis kunt opdoen. Zelf gebruik ik de beurs vooral om na te gaan of mijn kennis nog actueel is en om collegae uit de restauratiewereld te ontmoeten.

Allereerst een opsomming van enkele aanwezige bedrijven. De Glasmeester heeft nu Monumentenglas om glas in lood veilig in te pakken, helaas niet geschikt voor kerkramen. Kameleon Solar heeft zonnepalen welke zich qua kleur perfect aanpassen bij de omgeving. Ramen Gilde heeft een glasvoorzetraam met glassluiting waardoor het oorspronkelijke monumentale raam erachter beter tot zijn recht komt. Dijkstra heeft de mooiste klassieke tegels eventueel met de hand beschilderd. Lei import had naast informatie over leien hun mooie serie dakramen mee, mogelijk met elektrische bediening en ronde boven afwerking. Ook aanwezig Aerotherm een isolatieverf/pasta waarmee ze goede isolerende resultaten boeken, ze hopen uitgenodigd te worden door kerken om hun producten te tonen.

Naar mijn mening echt een product om in de gaten te houden, het zou wel eens een praktisch product kunnen zijn voor moeilijk te isoleren monumenten. Voor kerken stellen ze voor de onderste 2,5 m. te voorzien van deze pasta, dit zorgt ervoor dat de koude straling van de steen tegengehouden wordt en het verbeterd tevens de akoestiek. Bovendien is het ademend en werkt het samen met Keimverf, een gerenommeerd restauratie verfproduct. Meteen wel een waarschuwing het is een nieuw product en dit vraagt overleg met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en elke situatie is anders, dus absoluut niet overal toepasbaar.
In de wandelgangen sprak ik vervolgens met Tom Haartsen een isolatie en installatie adviseur. Hij vertelde over een kerk waar ze halve voorzetramen aan de binnenzijde van een kerk geplaatst hebben, ongeveer 2 m. hoog, bovenste deel kerkraam bleef volledig in het zicht en het onderste deel met voorzetraam zorgde ervoor dat er geen koudeval meer is en het comfort in de kerk sterk verbeterd is. Vervolgens nog informatie gekregen over zoutbatterijen i.p.v. lithium. Koffie gedronken met Eefje van Duin van de Monumentenwacht Overijssel en Flevoland en Peter van den Bogerd van de SBKG MON.
Alles bij elkaar een interessante middag met enkele nieuwe producten om verder over na te denken en misschien toe te passen.

Kantoorartikelen

Wegens overcompleet bieden wij aan:

a. Kyocera ECOSYS M8130cidn A3 kleurenlaserprinter;
b. ook zijn er nog 2 hangmappenladekastjes;
c. 1 archiefkast.

Bij interesse graag contact opnemen via: peter.vanden.bogerd@hetnet.nl of 06.5134.0888.